

Årsrapport for Forskningsetisk utvalg for 2021

1. Utvalget - sammensetning og arbeidsform

Det følger av mandatet for Universitetet i Oslos (UiO) forskningsetiske utvalg (Forskningsetisk utvalg) at det skal avgi en årlig rapport om sin virksomhet.

Forskningsetisk utvalg er UiOs rådgivende organ for forskningsetikk og UiOs redelighetsutvalg etter forskningsetikkloven. Utvalget er faglig uavhengig av universitetsledelsen. Utvalget skal arbeide for at forskningen ved universitetet foregår innenfor forskningsetiske rammer, og fremme bevissthet om forskningsetiske spørsmål.

Utvalget har fra 1. september 2019 hatt følgende sammensetning:

Medlemmer:

- Professor Bjørn Torgrim Ramberg (HF), leder
- Professor Marit Halvorsen (JUS), nestleder
- Førstemanuensis Ole Herman Ambur (OsloMet)
- Professor Kristin Margrethe Heggen (MED)
- Postdoktor Marie Eikemo (SV)

Sekretariatet for Forskningsetisk utvalg i 2021 har blitt ivaretatt av seniorrådgiverne Kristin Flagstad og Siv Kathrine Jin Skorstad (Avdeling for forsknings- og innovasjonsadministrasjon).

Forskningsetisk utvalg gjennomførte ti utvalgsmøter i 2021. Utvalget har ferdigbehandlet to uredelighetssaker, gitt råd i en forskningsetisk sak og tre uredelighetssaker var under behandling i utvalget ved inngangen til 2022.

Utvalget ga også veiledning til en forsker i en sak som gjaldt spørsmål knyttet til rettigheter til data, medforfatterskap og publisering.

2. Saker som ble ferdigbehandlet i 2021

Sak ePhorte nr. 2020/6498

Granskingsutvalget mottok et anonymt varsel om mulig brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Meldingen gjaldt ett eller flere tilfeller av brudd på forskningsetiske normer, inkludert selvplagiering, duplisering og fabrikkasjon, som kan ha oppstått i akademiske publikasjoner. Høgskolen på Vestlandet fikk oversendt saken til behandling, siden forsker var ansatt der. Da flere av artiklene ble skrevet mens forsker var ansatt ved UiO, ble institusjonene enige om å ta saken under behandling i fellesskap og innhente en sakkyndig vurdering som institusjonenes redelighetsutvalg kunne bygge på i sin vurdering av saken. Til spørsmålet om det forelå selvplagiering konkluderte de sakkyndige i sin rapport med at det forelå brudd på anerkjente forskningsetiske normer, ved at den ene artikkelen burde ha hatt en henvisning til den andre,

men ikke så alvorlig at det utgjør vitenskapelig uredelighet. Til spørsmålet om det forelå fabrikkering av data, konkluderte de sakkyndige med at det ikke forelå vitenskapelig uredelighet i form av fabrikkering.

Utvalgene konkluderte som følger:

- Forsker har ikke opptrådt vitenskapelig uredelig, jf. forskningsetikkloven § 8 (1) bokstav a.
- Utvalgene vurderte om det forelå systemfeil, men fant ikke indikasjoner på det, jf. forskningsetikkloven § 8 (1) bokstav b
- Utvalgene viste til at det allerede var sendt inn erratum for feil i tabell som var avdekket i en av artiklene, og fant ikke at det var grunnlag for å foreta ytterligere korrigeringer.

Utvalgenes avgjørelse ble lagt til grunn av de to rektorene.

Sak ePhorte nr. 2021/4769

Saken gjaldt en melding fra et institutt om et mulig tilfelle av overføring av konfidensiell informasjon fra en forsker i en forskergruppe ved UiO til en forskergruppe ved et annet universitet, da funn som var gjort ved UiO ble publisert fra den andre forskergruppen før UiO var klare til å publisere resultatene. Den aktuelle forskeren samarbeidet med begge forskergruppene, og var medforfatter på de publiserte funnene.

Utvalget vurderte saken, og konkluderte som følger:

- Utvalget fant ikke at forsker hadde overført konfidensiell informasjon og utvist vitenskapelig uredelighet i bidraget sitt til den aktuelle vitenskapelige artikkelen
- Utvalget fant det ikke godtgjort at parten hadde samarbeidet med en konkurrerende forskergruppe eller holdt tilbake informasjon
- Utvalget anbefaler at parten får beholde forfatterskapet i den aktuelle artikkelen med affiliasjon til UiO
- Ettersom det ikke er observert brudd på anerkjente forskningsetiske normer, finner utvalget at det ikke er behov for å gjøre vurderinger av korrigering eller tilbaketrekking av artikler i denne saken
- Det er ikke observert systemfeil, jf. forskningsetikkloven § 8 (1) bokstav b.

Utvalgets konklusjoner ble lagt til grunn av rektor i videre oppfølging av saken ved UiO.

Sak ePhorte nr. 2021/4447

Saken gjaldt en innmelding om mulig brudd på anerkjente forskningsetiske normer fra en vitenskapelige ansatte ved en annen forskningsinstitusjon. Han hevdet at data fra en studie han hadde gjort i samarbeid med to vitenskapelige ansatte ved UiO var gjenbrukt i senere publikasjoner uten at han var tatt med som medforfatter. Pga. ansettelsesforholdet til personene ved UiO som saken gjaldt, fant man det hensiktsmessig at Forskningsetisk utvalg og Felles redelighetsutvalg behandlet saken sammen. På denne bakgrunn ble det satt ned et *ad hoc* utvalg for vurdering av saken hvor lederne av begge utvalgene deltok.

- Ad-hoc utvalget konkluderte med at de to innklagende vitenskapelige ansatte ved UiO ikke hadde opptrådd vitenskapelig uredelig
- Det er ikke grunn til å tro at denne saken skyldes en systemfeil ved to institusjonene
- Det var ikke inngått samarbeidsavtale mellom de tre miljøene da samarbeidet startet. En samarbeidsavtale kunne regulert disposisjonsrett til data, og således bidratt til å redusere uklarhet og tvister om bruk av data. Videre kunne forfatterskapsspørsmål med fordel ha vært regulert gjennom avtaler.
- Ad hoc-utvalget fant ikke grunn til å anbefale at de aktuelle artiklene ble trukke, men anbefalte at det gjøres en korrigerende mht. kreditering av innklagers bidrag til artiklene i *Acknowledgment* jf. forskningsetikkloven § 8 første ledd bokstav c.

3. Eksterne arrangementer og andre aktiviteter

Standard for forskningsintegritet

Et arbeid for å etablere en standard for forskningsintegritet ved UiO ble igangsatt i et samarbeid mellom Vitenskapsombudet og Forskningsetisk utvalg tidlig i 2020. Standarden for forskningsintegritet ble fastsatt av universitetsstyret 19. oktober 2021. Standarden tydeliggjør hvilke normsett for forskningsintegritet som er relevante for universitetet og de ansattes virksomhet. Samlet uttrykker standarden hva som utgjør redelig atferd innen forskning.

Deltakelse på Forskningsetisk forum 14. september 2021 om opplæring i forskningsetikk

Medlemmer fra utvalget bidro i planleggingen av seminaret. Professor og leder av utvalget Bjørn Ramberg holdt et innlegg og deltok i diskusjonen om opplæring i forskningsetikk.

Deltakelse på andre seminarer

I tillegg foreleser medlemmene i utvalget om forskningsetikk og forskningsintegritet på ulike fakulteter/institutter, i hovedsak på phd.-programmenes kurs, men også på masternivå, i forskningsetikk.